

Betyárok nyomában

Kamratúra a bugaci fotóhomokban

Kamratúra. Egy hétvége városi családok számára, ahol a gyerek összebarátkozhat a háziállatokkal, miközben a család beszerzi a szükséges élelmiszereket. Vagyis sokkal több ennél. Két homokhátsági birtokon jártunk. Két agrárvállalkozásnál, amely a mai mostoha viszonyok közepette is a túlélés, a gyarapodás mintájául szolgálhat.

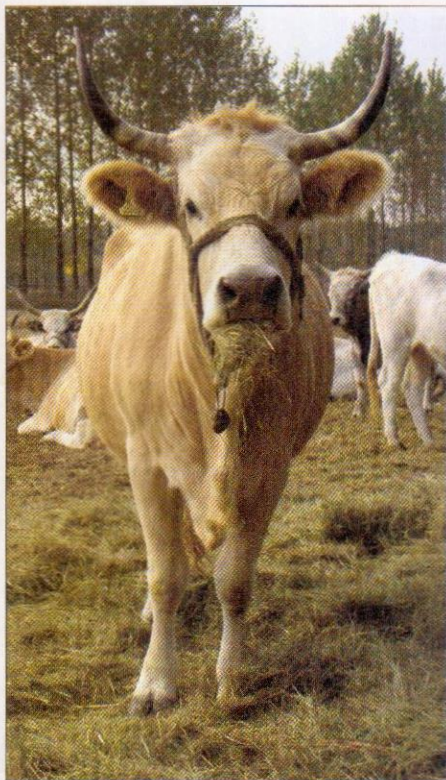
Talfája 139. *Kujáni Lászlónét* keresem. Azt mondják, ez itt régebben sűrűn lakott része volt a Kecskemét körüli tanyavilágnak. A Talfája tanya előtt húzódott az országos sóhordó út, ami már csak a helybeliek emlékezetében „sóhordó”. A magamfajta idegen szemében közönséges, hol kanyargó, hol szétágazó, mélyen kijárt földút – már ha egyáltalán „földről” lehet beszélni ezen a szikes homokon. De ha az ember pihenésképpen leül e történelmi út mentén sorakozó fák tövébe, és becsukja a szemét, azonnal megjelenik a száz évvel ezelőtti világ ökrösszekeresestül, napszámostul, gazduramostul. Szinte már hallani is, ahogy

lassú nyikorgással elhalad nyugat felé egy szürke marha vontatott nehéz szekér az erdélyi sóval.

– Bocsánat, nem ön az újságíró, aki hozzám jött? – hessinti el a história levegőjét egy kellemes megjelenésű, mosolygós asszony, akinek a hajszíne tökéletes harmóniában van az őszi világ színeivel. Visszaocsúdok a napi realitásba, és már követem is őt szépen művelt gazdaságába. A tanya mélyen benn, a gyümölcsös mögött lapul. A kerítéskapun belül – melyet a gazdasszony gondosan bezár utánunk – az út mentén vajsárgára meszelt törzsű barackfa ezredrek állnak díszőrséget szabályos sorokban.

Balra egy dísztavacska, most éppen nem a legjobb formában, hátul a kocsiszín, előtte piros traktor, melyet nem takar el az a csobogóval díszített, kör alakú virágágyás sem, amely némi túlzással akkora, akár egy kisebb körforgalmi kereszteződés közepé. Jól is jön ez a tarka objektum itt, a belső kert bejárata előtt, mert legalább van mód körbe futva egérutat nyerni a vakarcs elöl, aki nem átallik a vendéget bitang territóriumértóként kezelni. Van is oka a harciasságra! Kujániné bosszúsan meséli, hogy épp nemrégiben törtek be hozzájuk, és vitték el a fűnyíró kistraktort, valamint egy sor drága szerszámot. A rendőr meg ahelyett, hogy forró nyomon a tettesek nyomába szegődött volna, flegmán hátradőlt a kerti székben és csak annyit dörmögött: főzzön egy kávét asszonyom!

A tanya valójában polgári ízléssel kialakított, patkó elrendezésű udvarház, nagy fedett tornáccal. Kétoldalt melléképületek, amelyek egyikéből épp egy férfi lép ki üdvözölni ben-

Kujáni Lászlóné (jobbra fent): Erről szól a kamaratúra! El se tudja képzelni, mennyire élvezik ezt a hollandok, németek, svájciak! Végre egy hely, ahol nem manikűrrollóval nyírják a fűvet és megvan még a vidék természetessége, nem kalóriatáblázat szerint mérik a zsíros kenyeret, és egy stampedli fűtyülős barack sem árt meg senkinek

nünket. Ő itt lakik a családjával, kézben tartja a dolgokat, nagyapáink idejében „intézőnek” hívták volna. Odébb kicsi oldalépület, nyári konyha, épp olyan, mint hajdanán, a tanyák fénykorában. Itt főzik a lekvárt, itt végzik az aszalást. Vendéglátóm friss sajtos pogácsával kínál, csemegének mellé tesz egy tál ropogósra aszalt, zamatos almakarikát, majd öblítésnek mustot tölt.

– Ne féljen, hőkezelt! Nem kell utána szaladnia sehová! – nyugtat mosolyogva.

– Mi ez a bizonyos kamaratúra? – kérdezem az asszonyt, mire huncut mosoly jelenik meg a szeme sarkában.

– Magunk közt szólva legitimálása mindannak, amit már évek óta folytatunk. Mi ugyanis amellet, hogy gyümölcsöt termesztünk, évek óta rendezvénytanyaként is működtetjük a birtokot. Rendszeresen itt a gépbemutatók, egyéb céges rendezvények, sőt újabban turistacsoportok is jönnek. Az egész úgy indult, hogy pár éve a termés egy részét nem tudtuk

eladni, ezért házi lekvárt főztünk, mustot préseltünk belőle. Minden várakozásunkat felülmúlta a sikere, napok alatt minden elfogyott. Van egy nyesedékkal fűthető 12 tálcsás aszalónk. A következő télen már az első dologtalan napokon elkezdtünk almát aszalni rajta, és amikor beköszöntött a tavasz, sorban jöttek a vendégek, és vitték, akár a cukrot! De aszalunk barackot, szilvát, meggyet is. A látogatóknak – magyaroknak, külföldieknek –, ha igénylik, bográcsozunk, cigányzenés műsort szerve-

zünk. Van egy fészertünk, ahová be lehet húzódni rossz idő esetén, ott vannak szalmazsákok, amelyeken elhelyezkedhetnek...

– Mint egykor a sommások!

– Erről szól a kamaratúra! El se tudja képzelni, mennyire élvezik ezt a hollandok, németek, svájciak! Végre egy hely, ahol nem manikűrrollóval nyírják a fűvet és megvan még a vidék természetessége. Ahol senki sem botránkozik meg azon, ha egy hölgynek fokhagymaszagú a lehelete, nem kalóriatáblázat szerint mérik a

► zsíros kenyeret, és egy stapedli füttyülős barack sem árt meg senkinek...

Miközben nagy lelkesedéssel taglalja a skanzenvilág szépségeit a gazdaasszony, ellentétként megcsörren a mobilja. Párizsban tanuló nagyobbik lánya hívja, aki az egyetem után brüsszeli állásba készül. Már húszévesen három nyelven beszél.

– A Talfája tanyáról egyenesen Párizsba! Szóval a leányt nem érdekli a birtok? – kérdezem.

– Talán a kisebbik viszi tovább egyszer, de szerencsére még bírjuk a férjemmel, akivel szerelmesei vagyunk a földnek. Jóllehet, valójában városi polgáremberek vagyunk, én például óvári lány voltam. A férjemmel a közös életünk diákszereléssel kezdődött, és 38 éve tart. Én növényvédelmi szakmérnök vagyok, a kertészeti főiskolán is tanítottam, de amikor a férjem megörökölt Kalocsán 100 hektár földet, feladtam a katedrát. Néhány év elteltével aztán eladtuk a távoli birtokot, és fokozatosan megvásároltuk az itteni földjeinket. Gyümölcsösöket telepítettünk, beléptünk egy értékesítési szövetkezetbe, de mindemellett országos növényvédelmi előreljelző és szaktanácsadó céget is működtetünk a férjemmel. Életünknek tehát csak az egyik fele a birtok, a másik fele a szaktanácsadás, de ma már le kell mondanom felkéréseket, mert nem győzöm idővel. De félre a sirámot, jöjjön inkább, nézzük meg a szőlőt! – invitál. Egy hosszan elnyúló domb tetejére érve gyönyörű szőlőtábla nyújtódik a lankán. Ápolat, akár egy mintagazdaság. Megtudom, azért utánozhatatlan az íze és eszményi a külleme a homokhátság gyümölcsöinek, mert csak itt létezik az ehhez szükséges mikroklíma. A szikrázó homok visszaveri a fényt, a nagytöként működő hajnali harmatcseppek pedig elindítják a szín- és cukorképződést. Ha kell, száraz nyári éjszakákon finom vízpermettel locsolják a gyümölcsöt, hogy minél szebb legyen a termés.

Bár megnézném még a barackost is, sajnos búcsúznom kell, hogy beugorjak pár szóra a Bács-Kiskun Megyei Agrárkamarához. Nagy Lászlóné, a Homokhátsági Célprogram menedzsere jóval a munkaidő után is kész fogadni irodájában. Mint mondja, a kialakulóban lévő Gazdaudvar-hálózat egyik projektje a Kamratúra-program. A kifejezés is tőle származik, habár az ötlet nem új, nyugaton régóta bevett társadalmi szokás, hogy a polgári családok hétvégeente kiruccannak vidéki farmokra, ahol a gazdák tart karokkal, idővel jó barátként fogadják őket. A városi gyerekek barátkozhatnak a háziállatokkal, a szülők pedig feltölthetik kamráikat jóféle minőségi termékekkel. Ez a gazdák-

nak is jó, mert több lábon állhatnak, természetesen számukra is piacot jelent, de a városiaknak is jó, mert nem egy neonfényű raktár-áruházba kirándul a család, ahol csak zölden leszedett, kínjában érett gyümölcsöt, gyakran főzőskor széteső hamis sonkát, gumicsirkét, és konzervgyári műzdszemet talál, hanem személyesen a gazdától veheti meg a létező legjobb minőségű árut.

– Mi az oka, hogy nálunk ez mégsem vált általánossá? – vetem közbe.

– Ahhoz, hogy ez nálunk is népszokássá váljon, egyrészt reklám kell, másrészt a vendégfogadáshoz elengedhetetlen feltételek teljesítése. A program keretében felmértük, hol mit kell megváltoztatni ahhoz, hogy a látogató elé vonzó kép táruljon. Nem lehet szem előtt trágyadomb, rendtelenség, meg-

kell felelni a higiénés feltételeknek, ez alapvető. Kiírtunk belső pályázatokat EU-konform kislefeldolgozó üzemek létesítésére, beindítottuk a reklámkampányunkat, beindítottuk a www.kamra-tura.hu internetes honlapunkat. Aki nem akar, vagy nem tud vendégeket fogadni, az beszállítóként vehet részt a rendszerben. Az első év teendője az volt, hogy kialakítsuk a minőségbiztosítás módszerét, és módszertani képzéseket szervezzünk a gazdáknak. Negyvenöt gazdát ausztriai tanulmányútra is elvittünk olyan gazdaságokba, ahol jól működik az ehhez hasonló rendszer. Határozottan mondhatom, hatalmas lelkesedéssel jöttek haza.

Leszáll az este, ráereszkedik Kecskemétre. A Gedeon-tanyán már várnak. Az 54-es úton, Jakabszállás után néhány kilométerrel fény-

A Gedeon-tanya eredeti épülete szállásnak berendezett régi vályogház. Vannak visszatérő vendégek, akik ehhez a házhoz ragaszkodnak. Leginkább a reklám hiányzik. Hiába van weboldal, szórólap, a legtöbben szájhagyomány útján vetődnek ide. Évek óta nem találnak olyan utazási irodát, amely látna bennük fantáziát

visszaverős tábla mutatja, melyik ösvényen kell bemenni a bugaci pusztába. Koromsötét van a földútra hajló fák alatt. Néhány méter után egy álló taxiba botlom, benne három külföldi utas, és egy eltévedt sofőr. A kecskeméti taxis is a Gedeon-tanyára vinné az utasait, de elbizonytalanodott az útirányt illetően. Mondtam, szegődjék a nyomomba, majd csak lesz valahogy, a külföldieknek meg mondja azt, hogy ez kalandtúra.

Két kilométer után, a Gedeon-tanyához érve aztán már az autók fényében is látható, hogy többről van szó, mint szokványos tanyáról. Egy impozáns vendégház emelkedik előttünk, mögötte istálló, karámok, szénaboglyák, traktor, előtte pedig a végtelen fekete pusztá gémeskúttal. Érkeztünkre egy kedves, ősz hajjú asszony szalad ki elénk. Éva néni özvegyasszony, aki két fiával közösen viszi a birtokot. Az idősebb negyven körüli, szakállas fiú Zsolt, a fiatalabbik Tamás, a lovak szerelmese.

Az asszony betessékel, és kisüstivel fogad mindnyájunkat. A taxi utasai két amerikai és egy francia lány voltak. A kedvemért könnyű alföldi fehérbor is előkerül, miközben arról kérdezi a külföldieket, hogyan kerülnek ide éjnek évadján. Kiderül, hogy egy ismert zenetudós javaslatára, merthogy

ezek a lányok a kecskeméti Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet hallgatói.

A Gedeon-tanya a bugaci pusztá határán, közvetlenül a szikes Görbeszéki-tó kiszáradt medre előtt, a Kiskunsági Nemzeti Parkkal határos területen fekszik. E térségen bujdosnak egykor a betyárok, sőt egy megtörtént eseményeken alapuló legenda is e helyhez kötődik. Egy csikóslegény eladta gazdájának két lovát, hogy az árából ködmönt vegyen a mátkájának. Miután kitudódott a dolog, bujdosnia kellett, de a lány kijárt hozzá a pusztába, étellel és itallal látta el. Egyszer aztán, amikor a csendőrök – egy téves bejelentés alapján – épp Rózsa Sándort hajszolták, a menekülő fiút nézték a híres betyárnak és lelőtték a szerelme szemelátára, akinek ezt látva meghasadt a szíve.

Másnap hajnalban, amikor a lapos látóhatár széléről emelkedni kezdett az egyre fényesebb napkorong, semmihez sem fogható fényjáték köszöntötte a korán kelőket. A felszálló párában nagy szárú szürke marhák indultak a legelőre, egy galambdúc körül pedig egy rackajuhnyáj csoportosult, gyanakodva méregetve a közeledő magamfaját. Tamás már a munkáját végezte az állatok körül, egy gémeskútról vizet vitt az istállóba a lovaknak. Lábai körül egy kuvaszkölyök tekergett, hátán jókora sebbel, amit egy borzsal vívott csatában szerzett.

Mire visszatérek, már lefőtt a kávé, anya és fiai hellyel kínálnak. Elém tesznek egy vaskos albumot, teli külföldi és hazai újságcikkkel, amelyek ezt a helyet dicsérik. Gedeon Zsoltot kezdem faggatni a múltból. Kiderül, hogy eredetileg édesapja betegsége miatt kerestek egy jó levegőjű tanyát. Éva asszony a kecskeméti mozivállalatnál dolgozott, és csak az élet véletlen fordulata hozta, hogy egyáltalán köze lett az agráriumhoz. Férjével, fiaival beleszerettek a tanyába, megvették, és az apa rövidesen bekövetkezett halála után az idősebb fiú, az akkor húsz év körüli Zsolt vette kezébe a dolgokat. Egyetlen ifonti lendülettel mindent föltett egy lapra. Kidolgozott egy nagy ívű expo-programot, pályázott, és nyert vele. A Gedeon-tanya programja hivatalos expo-program lett, majdnem egyetlen magánvállalkozásként az országban. Am az idő sürgette. Az akkori 39 százalékos kamatszint mellett „uzsorahiteleket” vett fel, hogy el tudja kezdeni a nagy építkezést, mielőtt megérkezik az általi pénz. Ekkor csapott be a villám: lemondtak az expót. A vállalkozás a csőd szélére került, még ügyvédre se futotta, hogy egyoldalú szerződészegés miatt bepereljék az államot. Elárverezték a tanyát, de a Gedeon család nem adta föl. Minden szalmaszába beleka-

paszkodtak, hogy visszaszerezzék tanyájukat. Heroikus erőfeszítésük végül sikerrel járt, de – mint mondják – már háromszor kifizették az idők során azt, amit ők teremtettek.

A Gedeon-tanya eredeti épülete egy ugyan-csak szállásnak berendezett régi vályogház. Vannak visszatérő vendégek, akik ehhez a házhoz ragaszkodnak. Nem csoda, mivel műzeális bútorkkal van berendezve, tekintve, hogy az elhunyt édesapa hobbiája a régi bútork gyűjtögetése volt. Éva néni egy spájzba kísér, ahol lelkesen mutatja befőttjeit, saját maga által kikísérletezett módon eltett spárgáját. Ezekből nem csinál boltot, a legjobb vendégeknek ajándékoz belőlük.

Megjelennek közben a külföldi lányok, és leülnek házi készítésű kolbászt, szaloncukrot falatozni a ház előtt megterített asztalnál. Szinte ragyognak a lelkesedéstől, annyira más, annyira különleges számukra a hely, az ízek, az illatok, a szívélyes vendéglátás. Zsolt és édesanyja folyamatosan ingázik a vendégek és a konyha között, miközben Tamás a lovagoltatáshoz nyergeli a paripákat. A fiatalember szíve szerint mással se foglalkozna, mint lovagolásktatással. Állítja, hogy amely nála életében először lóhátra ül, az estére garantáltan megtanulja a vágatát.

– A legnagyobb gondunk az, hogyan is tudassuk a vendégekkel, hogy itt van ez a bugaci csoda, és az adottságokat kiaknázó vendéglátó, a Gedeon-tanya – avat be gondjaikba Éva néni. – A reklám hiányzik. Hiába van weboldalunk, szórólapunk, a legtöbben szájhagyomány útján vetődnek ide. Évek óta nem találunk olyan utazási irodát, aki látna bennünk fantáziát – nem értem! Mindig megkérdezzük a vendégeket, hogyan szereztek rólunk tudomást. Sokszor három sor egy külföldi magazinban többet ér, mint két oldal tömény magasztalás egy idegenforgalmi lapban! A kamratúrától azt reméljük, hogy kialakul egy jelentősebb belföldi ügyfélkörünk is, akik számára „Családi lovas hétvége” címmel komplett programokat szervezünk. De nem tettem le arról sem, hogy berendezünk egy archaikus kovácsműhelyt, és egy betyármúzeumot is. Én, mint egykori népművelő, állítom, ez a hely telis tele van betyártörténetekkel, legendákkal, amit el kellene mondani az embereknek.

És csak dőlnek-dőlnek a történetek Éva néniéből. Elhallgatnám még jó ideig, de mennem kell, hogy megörökítssem azt a csikóslegényt, aki a külföldi lányok és egy időközben érkezett német házaspár kedvéért öltözött be. A lányok visítanak örömmükben.

Bertók László